VERSLAG

VAN DE

VIJFTIENDE ALGEMEENE VERGADERING DER NEDERLANDSCHE ENTOMOLOGISCHE VEREENIGING,

GEHOUDEN

TE ARNHEM, DEN 30sten JULIJ 1859.

Tegenwoordig zijn de HH. Snellen van Vollenhoven, G. M. de Graaf, H. W. de Graaf, van Eyndhoven, Breukelman, J. Backer Sr., Brak, J. Backer Jr., Cl. Mulder, de Roo van Westmaas, ver Huell, de Joncheere, van Hasselt, N. H. de Graaf, M. C. Verloren, Snellen, van der Wulp, Martens en Ontijd.

De Voorzitter Mr. S. C. Snellen van Vollenhoven opent de vergadering met eene korte toespraak, waarin hij o. a. de tegenwoordig zijnde nieuwe leden, die zich na de vorige vergadering aan de vereeniging hebben aangesloten, geluk wenscht met hunne toetreding hopende dat zij hechte steunpilaren der vereeniging zullen worden.

De Heeren Herklots, van Bemmelen en Maitland hebben schriftelijk hun leedwezen betuigd, dat zij verhinderd worden aan deze vergadering deel te nemen.

De notulen der vorige vergadering worden goedgekeurd en geteekend.

Uit het verslag van den Conservator blijkt, dat de collectie geene noemenswaardige verandering heeft ondergaan. Alleen de Heer Snellen heeft eenige belangstelling in haar getoond door een vrij groot aantal inlandsche Lepidoptera welwillend ten geschenke te zenden, die evenwel, jammer genoeg, grootendeels onder weg waren verongelukt.

De Heeren de Roo van Westmaas, Snellen, Backer Sr., van Eyndhoven, Brak en de Gavere hebben vlinders ter determinatie ingezonden, die door den Heer H. W. de Graaf zijn bestemd. De Heer v. Vollenhoven bestemde eene bezending Hymenoptera van den Heer van der Wulp.

Over de verzending der boeken sprekende, beklaagt zich de Conservator, dat de tijdschriften niet zoo spoedig kunnen rondgaan als hij wel zou wenschen, omdat hij de boeken dikwijls veel te laat terug ontvangt om eene geregelde verzending te kunnen volhouden. Hij neemt mitsdien de vrijheid de leden uit te noodigen in het vervolg voor eene meer geregelde verzending te willen zorgen.

De vermeerdering der bibliotheek zal blijken uit de lijst der boeken, die achter dit verslag zal worden opgenomen.

De Secretaris doet verslag van den staat der kas. De ontvangsten hebben over het afgeloopen jaar bedragen ƒ 368,33
de uitgaven . . . . » 272,87

Zoodat de rekening sluit met een batig saldo van . ƒ 95,46

De Voorzitter benoemt de Heeren van Hasselt en Breukelman ingevolge art. 23 der wet, om de rekening en verantwoording van den Secretaris na te zien.

Voldoende aan art. 16 der wet draagt de Voorzitter een verslag voor van den toestand der vereeniging sedert de laatste algemeene vergadering. Daaruit blijkt dat de vereeniging steeds in bloei toeneemt. Slechts één lid, de Heer Alb. Steenbergen te Hoogeveen heeft tot zijn innig leedwezen door

eene gestadig toenemende verzwakking van het gezigt, zich verpligt gezien voor het lidmaatschap te bedanken, doch daarentegen was het aantal gewone leden met 5 toegenomen, te weten de HH.: C. J. Tengbergen ambtenaar bij de posterijen te Amsterdam, J. C. J. de Joncheere te Dordrecht, J. Backer Jr. te Oosterbeek, C. Brak te Amsterdam en W. Buurman Jr. van Apeldoorn, student aan de Landhuishoudkundige school te Groningen.

Het tijdschrift is door het Bestuur aan de volgende geleerden en geleerde genootschappen toegezonden, te weten aan:

Prof. C. Wesmael, te Brussel.
» Th. Lacordaire, te Luik.
E. vom Bruck, te Crefeld.
Dr. A. Forster, te Aaken.
Entomol. Verein, te Stettin.
Entomological Society, te Londen.
Société Entomologique de France.
Zoologisch Botan. Gesellschaft, te Weenen.
Smithsonian Institution, te Washington.
Dr. Herrich Schaeffer, te Regensburg.
Kon. Akademie van Wetenschappen, te Amsterdam.
Linnaean Society, te Londen.
Prof. Troschel, te Bonn.
Zeitschrift für Wissensch. Zoologie, te Leipzig.
Prof. A. Brullé, te Dijon.
Académie Royale des Sciences de Belgique.
Société Impériale des naturalistes de Moscou.
Prof. Dr. H. Löw, te Meseritz.
Académie Royale des Sciences de Stockholm.
The late East India Company Museum, te Londen.
Société Entomologique Belge.

Uit de boekenlijst achter dit verslag zal men kunnen zien welke tegengeschenken daarvoor gedurende het verloopen jaar in ruil ontvangen zijn. Van de genootschappen, die nog niets in ruil zonden, heeft reeds een gedeelte de toezegging daarvan gedaan.

Van de *Oberhessische Gesellschaft für Natur-und Heilkunde* is ontvangen haar zevende »Bericht" met verzoek om in ruil de werken der vereeniging te mogen ontvangen.

Het Bestuur heeft geantwoord, dat het tot zijn leedwezen in dat vereerend voorstel niet kon treden, om dat het »Bericht" geene onderwerpen van Entomologischen aart behandelt.

Directeuren der *Vereeniging voor volksvlijt* te Amsterdam, hebben ingezonden een nommer van het Bijblad, met de vraag of de kostelooze ontvangst van dit blad voor het vervolg werd gewenscht, zullende bij gebreke van antwoord de verdere toezending worden gestaakt.

Vermits het Bijblad vreemd is op entomologisch terrein heeft het Bestuur geene verdere toezending verzocht.

De Rijkscommissie voor Statistiek heeft zich bij schrijven van 16 April 1859 bij de vereeniging aanbevolen voor elke mededeeling van stukken, die eenige betrekking hebben tot de statistiek. Aangenomen voor kennisgeving.

Betreffende het tijdschrift zelf deelt de verslaggever mede, dat van den tweeden jaargang vijf afleveringen in het licht zijn verschenen en dat de redactie gaarne de nog ontbrekende aflevering vóór deze vergadering zou hebben voltooid, indien niet gebrek aan ingezonden stukken haren ijver aan banden had gelegd.

»Het is hier" — zoo ging de verslaggever voort — »het is hier, zoo ik meen, de ware plaats om het uittespreken — zonder geldelijke bijdragen kan het tijdschrift bezwaarlijk het licht zien, maar zonder genoegzame wetenschappelijke bijdragen is het ook volkomen onmogelijk dat het blijve bestaan. De redactie is zeer dankbaar voor de door eenige ijverige leden van ons genootschap toegezonden stukken, welke zij in het werk heeft mogen opnemen, maar tot haar diep leedwezen moet zij openlijk verklaren op meer medewerking gerekend te hebben. Tot hare spijt heeft zij gezien, dat enkelen, die zij rekende, dat haar naijverig ter zijde zouden staan, zich harer

niet hebben aangetrokken en de medewerking tot enkele beloften hebben bepaald."

»Ondertusschen M. H. twijfel ik niet of gij allen zult overtuigd zijn, dat het tijdschrift niet bij de 5de afl. van den tweeden jaargang kan blijven steken. Het is bepaaldelijk noodig, het is voor onze eer, voor de eer van onze vereeniging volstrekt noodzakelijk, dat wij met vasten voet voortgaan op den eenmaal ingeslagen weg. Daartoe moeten allen medewerken."

» Maar nog eene andere hinderpaal, die zich op den levensweg van het tijdschrift voortdurend dreigend verheft, moet worden omgeworpen. Het is de moeijelijkheid den uitgevers en dien ten gevolge ons berokkend door het te gering debiet. Menigeen had zeker met mij vertrouwd, dat alle of nagenoeg alle leden der vereeniging door inteekening op een ex. het debiet zouden hebben bevorderd. Zulks is niet geschied en eenige leden hebben zich dien ten gevolge wel willen getroosten de som, die onze kas voor het tijdschrift zou moeten afzonderen, door bijzondere bijdragen bij een te brengen. Het Bestuur is daarvoor uiterst erkentelijk en voelt zich gedrongen haren warmen dank voor de welwillend bijeengebragte gave uittebrengen.

»Maar een dergelijke toestand kan niet blijven bestaan. Ieder onbevooroordeelde zal dadelijk inzien, dat het veel doelmatiger, nuttiger en billijker zou zijn, dat een art. der wet werd veranderd, de contributie verhoogd met *f* 2,00 of *f* 3,00 en alzoo de kas in staat gesteld aan de eischen der uitgevers het hoofd te bieden."

» Het Bestuur kan en mag een dergelijk voorstel tot verandering der wet op heden niet ter tafel brengen, maar als voorzitter neem ik de vrijheid het aan u ter bedaarde en billijke overweging aantebevelen."

De Heer H. W. de Graaf oordeelt, dat de bedoelde wetsverandering billijker zou zijn, indien men aan ieder lid tegen verhoogden contributie kosteloos een ex. van het tijdschrift verschafte. Hij betwijfelt het echter of alsdan eene verhooging

der contributie met *f* 2.00 à *f* 3.00 wel voldoende zou zijn.

De Voorzitter antwoordt, dat hij zich met de zienswijze van den Heer de Graaf wel kan vereenigen, maar dat hij nadere inlichtingen van de uitgevers zou moeten inwinnen om te kunnen bepalen met welk bedrag de jaarlijksche contributie zal moeten worden verhoogd, indien het tijdschrift aan de leden kosteloos wordt uitgereikt.

De Heer de Roo van Westmaas oppert de bedenking of men wel de bevoegdheid heeft bij wetsverandering het bedrag der contributie te verhoogen. De tegenwoordige leden toch waren tot de vereeniging toegetreden onder bepaling dat zij jaarlijks *f* 6.00 als contributie zouden betalen.

Na eenige discussie, waaraan onderscheidene leden deel nemen, besluit de vergadering met algemeene stemmen om het Bestuur te magtigen tegen de eerstvolgende vergadering eene wetsverandering voortestellen de strekking hebbende om te bepalen, dat de gewone leden eene jaarlijksche contributie zullen betalen van *f* 6 $+ x$, doch dan ook een exemplaar van het tijdschrift zullen ontvangen, terwijl de tegenwoordige leden, die op grond van art. 7 der wet, tegen eene verhooging der contributie mogten gestemd zijn slechts *f* 6.00 zullen blijven betalen, maar dan ook geen exemplaar van het tijdschrift ontvangen.

De Voorzitter zegt de vergadering dank, dat zij haar gevoelen over het besproken onderwerp heeft kenbaar gemaakt; intusschen kan, zoo als reeds is opgemerkt, op grond van art. 42 der wet de voorgenomen wetsverandering eerst op de volgende vergadering worden ter tafel gebragt en inmiddels is het noodig een derden jaargang van het tijdschrift aantevangen. Dien ten gevolge worden de leden uitgenoodigd nogmaals de goedheid te willen hebben door vrijwillige bijdragen de uitgave van dien 3den jaargang mogelijk te maken. Al de aanwezigen voldoen met de meeste bereidwilligheid aan die uitnoodiging en teekenen op de hun aangeboden lijst tot een gezamelijk bedrag van *f* 133.00.

De vergadering magtigt alsnu de Commissie van redactie om

met den een of anderen uitgever in Nederland een 3den jaargang van het tijdschrift te beginnen.

De Voorzitter stelt voor om nog heden aan een der couranten een kort verslag van deze vergadering intezenden. Daar de vergadering zich daarmede vereenigt en de Arnhemsche courant aanwijst, wordt de Heer van der Wulp verzocht zich met de opstelling van dit verslag te willen belasten.

Dit lid verklaart zich daartoe bereid.

Uit overweging, dat de noodzakelijkheid gebleken was om in de wet eene bepaling omtrent eereleden optenemen, stelt de voorzitter namens het Bestuur voor om de volgende artt. der wet aldus te wijzigen:

Art. 6. De Vereeniging erkent gewone leden, eereleden, begunstigers enz.

Art. 10. Tot eere- of corresponderend lid wordt men enz.

Art. 11. De eere- en corresponderende leden hebben het regt enz.

Daar deze wetsverandering bij missive van 26 Junij jl. onder de punten van beschrijving aan de leden is voorgesteld en dus een punt van beslissing kan uitmaken, gaat men dadelijk tot de stemming over, waarvan de uitslag is, dat het voorstel van het Bestnur met algemeene stemmen wordt aangenomen, zoodat de bedoelde artt. voortaan zullen luiden:

Art. 6. De vereeniging erkent gewone leden, eereleden, begunstigers en corresponderende leden.

Art. 10. Tot eere- of corresponderend lid wordt men door het Bestuur op de jaarlijksche vergadering voorgedragen en met $^3/_4$ der stemmen van de aanwezige leden benoemd.

Art. 11. De eere- en corresponderende leden hebben het regt de vergaderingen bijtewonen en werkzaam deel aan dezelve te nemen, doch zij hebben geene stem en betalen geene contributie.

Bij monde van den Voorzitter stelt het Bestuur aan de vergadering twee dubbeltallen voor om daaruit twee leden te kiezen voor de Commissie van redactie van het tijdschrift.

Ofschoon art. 55 der wet spreekt van een door de vereeniging uittegeven tijdschrift onder den titel van: *Handelingen der Ned. Entomol. Vereeniging* en het uitgegeven tijdschrift ten titel voert: *Tijdschrift voor Entomologie* vereenigt zich de vergadering met de opvatting van het Bestuur, dat de wet op *het* tijdschrift der vereeniging van toepassing is, al wordt dit ook onder een anderen titel uitgegeven dan in art. 55 staat uitgedrukt. Dientengevolge gaat men tot de benoeming over.

Eerste dubbeltal: de Heeren Prof. J. van der Hoeven en Prof. Cl. Mulder.

De eerste erlangt 11, de tweede 5 van de uitgebragte stemmen (er waren 2 blanco briefjes en Dr. Ontijd had de vergadering verlaten), zoodat Prof. J. van der Hoeven als lid der redactie van het tijdschrift herkozen is.

Tweede dubbeltal: Dr. M. C. Verloren en Mr. E. A. de Roo van Westmaas.

De eerste verkrijgt 10 en de tweede 8 stemmen, zoodat Dr. Verloren als lid der redactie mede herkozen is.

De Heer H. W. de Graaf heeft namens het Bestuur een voorstel te doen betreffende de collectie en zegt tot toelichting hoofdzakelijk het volgende: dat op de Algem. Vergadering in 1856 te Leiden gehouden, nadat besloten was om de collectie der vereeniging aantehouden, aan het Bestuur is opgedragen om te zorgen, dat des noods in een daartoe te huren locaal boekverzameling en collectie bijeen wierden geplaatst; dat het Bestuur aan die opdragt tot hiertoe geen gevolg heeft kunnen geven, omdat de gelegenheid om beide verzamelingen bijeen te plaatsen zich niet heeft voorgedaan en het huren van een locaal te zware offers zou eischen van de kas; dat inmiddels de Heer Snellen van Vollenhoven eene kamer in zijn huis voor de collectie heeft beschikbaar gesteld, doch dat dit als een voorloopige, maar niet als een blijvende maatregel behoort te worden aangemerkt; dat alsnu tengevolge der uitbreiding, die het Rijks Museum van Natuurlijke geschiedenis te Leiden in

den jongsten tijd heeft ondergaan, het uitzigt bestaat om de collectie (niet de boekerij) der vereeniging eerlang in eene der localen van dat Museum te kunnen plaatsen; dat het Bestuur echter meent het voorstel om de collectie derwaarts overtebrengen niet te moeten doen, zonder de leden op den toestand der collectie opmerkzaam te maken, die wat de orde der Lepidoptera aangaat in exemplaren en wat al de orden betreft in soorten-tal eene noodzakelijke verbetering en vermeerdering behoort te ondergaan, zal zij in het beroemde Museum als eene waardige standaard-collectie van de Ned. Ent. vereeniging kunnen worden ten toon gesteld; dat het Bestuur daarom de leden dringend uitnoodigt om wanneer de vergadering aan de bedoelde overbrenging der collectie hare goedkeuring mogt schenken, van hunne zijde door insekten-bezendingen tot die verbetering en vermeerdering krachtdadig mede te werken; dat het, indien de collectie op die wijze in beteren staat zal zijn gebragt, noodzakelijk zal zijn, dat daaraan ter conservatie en inschikking der door de determinatoren bestemde voorwerpen, meer tijd worde besteed, dan de conservator daartoe kan beschikbaar stellen, zoodat het wenschelijk zou zijn, dat iemand b. v. als amanuensis van den conservator wierd benoemd om de collectie behoorlijk in orde te houden; dat het Bestuur meent een' geschikten persoon voor die betrekking te hebben gevonden in den Heer H. ter Meer, te Leiden, niet twijfelende of deze zal tegen eene billijke remuneratie zich eene eventuele benoeming gaarne laten welgevallen. Op grond van een en ander stelt de Heer de Graaf namens het Bestuur voor, om de collectie der vereeniging, nadat zij in goeden staat zal zijn gebragt, zoodra daartoe gelegenheid zal zijn, als blijvend eigendom der vereeniging, te plaatsen op 's Rijks Museum van Nat. Geschiedenis te Leiden en tot amanuensis van den conservator aantestellen den Heer H. ter Meer, aldaar, tegen zoodanige remuneratie als de vergadering zal vermeenen te behooren.

De Vergadering keurt het voorstel van het Bestuur goed en bepaalt de remuneratie op *f* 25.00 's jaars, terwijl al de le-

den zich bereid verklaren om door toezending van inlandsche insekten de collectie zooveel mogelijk te verbeteren en aante-vullen.

Mr. H. W. de Graaf, volgens art. 13 der wet als Secretaris aftredende, wordt met 17 van de 18 stemmen herkozen.

Wordt met 14 tegen 4 stemmen besloten, dat de zestiende Algemeene Vergadering zal gehouden worden te Leiden in de laatste helft van Julij of de eerste week van Augustus, op Zaturdag.

De Commissie met het nazien der rekening van den Secretaris belast, verklaart dat zij die nagezien, met de bescheiden vergeleken, conform bevonden en goedgekeurd heeft.

De Secretaris verzoekt de leden hem, indien zij van woonplaats mogten veranderen, daarvan kennis te geven.

Nadat de vergadering gedurende een' korten tijd geschorst was, brengt de Voorzitter ter tafel een schrijven van den Heer Maitland betreffende het nieuwe systeem van bijencultuur een tiental jaren geleden door den Silezischen dorpspredikant Dzierzon uitgedacht, door den Baron von Berlepsch gewijzigd en tegenwoordig in Duitschland bijna algemeen in toepassing gebragt.

De briefschrijver deelt mede, dat ook in ons vaderland de apicultuur volgens het Dzierzon-Berlepsche stelsel sedert eenige jaren op vrij groote schaal en met uitmuntende uitkomst wordt uitgeoefend door den Heer J. Dirks, te Middelburg, schrijver van het *Handboek voor Bijenhouders*, (waarvan de 1ste aflevering onlangs bij inteekening is verkrijgbaar gesteld), welke Heer zijn voornemen had te kennen gegeven om in eene onzer oostelijke Provincien een bijenstal volgens gezegd stelsel als een model bijenstal opterigten, waartoe het hem wenschelijk was voorgekomen om met de eene of andere landhuishoudkundige inrigting of met eenen landeigenaar in eene voor de bijenteelt geschikte landstreek in overleg te treden. Naar aanleiding van een en ander geeft de Heer Maitland der vergadering in overweging of de Ned. Ent. vereeniging als zoodanig

niet iets zou kunnen doen, om bij onze bijenhouders de kennis der zoo hoog geprezen Dzierzon-Berlepsche methode te verspreiden, in ieder geval meent hij te moeten vragen of zich onder de leden der vereeniging niet iemand bevindt, die door zijne relatiën het voornemen van den Heer Dirks kan helpen bevorderen.

Na eenige discussie komt de vergadering tot het besluit, dat het onderwerp in den brief van den Heer Maitland besproken niet tot den werkkring der vereeniging behoort, zoodat de Secretaris wordt uitgenoodigd den Heer Maitland daarvan kennis te geven, met aanwijzing van die leden der vereeniging, die omtrent het bedoelde onderwerp welligt gewenschte inlichtingen zouden kunnen geven.

De wetenschappelijke mededeelingen worden geopend door den Heer Backer Sr., die eene lijst overlegt van vlinders door hem van Maart tot Julij dezes jaars gevangen volgens eene nieuwe methode, die, meer algemeen in toepassing gebragt zijnde, ons oordeel omtrent het meer of minder gewoon voorkomen van onderscheidene vlindersoorten hier te lande noodwendig belangrijk moet wijzigen. Zoo b. v. had spreker van *Orthosia ruticilla* Esp. = *Serpylli* Hb. 488, 489, in Maart een 100-tal voorwerpen gevangen, ofschoon deze soort in de Bouwstoffen niet als inlandsch wordt opgegeven; van *Ophiusa lunaris* ving spreker in Mei 84 individu's enz. Ten slotte vertoont Spr. een zeer fraai nest van *Hydrophilus piceus*, eene keversoort, waarover Prof. Cl. Mulder in het Album der Natuur heeft gehandeld [1]).

De Schout-bij-nacht Ver Huell laat zien eenige door hem vervaardigde keurige teekeningen, voorstellende de gedaante verwisseling van: *Teichobia VerHuellella* v. Heyd. eene Tineënsoort, waarvan het rupsje leeft op *Asplenium Ruta muraria*,

---

1) *Album der Natuur*, Jaargang 1855, bl. 33 en volgg. *Spinnende watertorren*

doch welke soort hier te lande in de vrije natuur nog niet is aangetroffen; *Sesia tipuliformis*, waarbij Spreker opmerkt, dat de bovenvleugels van het volmaakte insekt bij het uit de pop komen met kleine schubveertjes overdekt zijn, even als zulks bij *Macrogl. bombyliformis* het geval is; *Hyponomeuta vigintipunctatus* Retz. = *sedella* Tr., welker rups op *Sedum telephium* of zoogenaamde hemelsleutel leeft enz. [1]).

De Heer van der Wulp laat eenige afbeeldingen rondgaan van sommige nieuwe of twijfelachtige soorten van Diptera uit de familie der *Nemocera*, waarvan hij zich voorstelt de beschrijvingen in het Tijdschrift te leveren [2]); hij laat voorts eenige schetsen zien van de kenmerken, waardoor de verschillende, als bewoners van Nederland hem bekend geworden soorten van het geslacht *Dolichopus*, zich van elkander onderscheiden. — Ten aanzien van dit geslacht wijst hij tevens op de vorderingen, die de kennis onzer Fauna heeft gemaakt, omdat hij nu 33 inlandsche soorten van *Dolichopus* kent, terwijl op de lijst van Nederlandsche Diptera, in 1853 in de Bouwstoffen opgenomen, slechts 10 soorten worden vermeld, waaronder nog 2 (*D. pennatus* en *signatus*), die eigenlijk tot dezelfde soort behooren gerekend te worden.

De Heer H. W. de Graaf legt over een lijstje van zeldzame of voor onze Fauna nieuwe Macrolepidoptera, waaronder de volgende soorten voorkomen:

Lycaena Agestis Esp.

Var. Graafii Ver Huell bij Sepp, *Nederl. Insecten* Dl. VII. pag. II en titelplaat. Van deze var., *maculis marginalibus albis*, een exemplaar te Noordwijk in 't begin van Julij 1859.

Bombyx Dumeti L. — Engram. fig. 227 — Hb. 164. — Bouwst. I. n°. 128. Oosterbeek (Backer).

---

1) De Heer Ver Huell vertoonde nog de afbeelding eener hem onbekende vlindersoort, zoo ik mij wel herinner, voorstellende *Chauliodus chaerophyllellus* Götze = *testaceella* Hb.

2) De laatste aflevering van Deel II van dit Tijdschrift heeft na den 30sten Julij het licht gezien; daarin kan men het hier bedoelde stuk aantreffen.

Notodonta querna W. V. Velp. De rups in Sept. op eik; pop overwintert; vlinder in Mei (d. R. v. W.).

Luperina leucophaea Bork. — Hb. 80. In het Loosdrechtsche bosch in Junij 1857 (Lodeesen).

Noctua Sigma W. V. — Hb. 122. — Bouwst. n°. 225a. Oosterbeek (Backer), Velp, Julij (d. R. v. W.).

Orthosia Populeti F. — Treits. V. 2. 221. — H. S. II. fig. 109. Wassenaar en Noordwijk. De rups tusschen populierbladeren in Junij; de vlinder in April; de pop overwintert (d. G.). Velp (d. R. v. W.).

Orthosia macilenta Hb. 418. — Freyer Beitr. IV. tab. 251. Velp in Octob. (d. R. v. W.).

Dasycampa rubiginea W. V. — Hb. 183. Nykerk en Oosterbeek in Sept. Octob. en Maart door de Heeren Brak en v. M. de Rooy gevangen (Snellen); Velp in April (d. R. v. W.).

Plusia concha F. — Hb. 287, 458. Loosdrecht 12 Julij 1857 (Lodeesen).

Eubolia coarctata Hb. Oosterbeek (Back.).

Cidaria picata Hb. 435. Oosterbeek (Back.).

Cidaria sagittata F. — *comitata* Hb. 310. Nykerk (d. R.)

Cabera strigillaria Esp. — Bouwst. n°. 546. — Treits. VI. 1. 348. — Wood 542. — *respersaria* Hb. 125 ♀. Oosterbeek (Back.).

Sthanelia hippocastanaria Hb. — Guen. X. 242. Oosterbeek (Back.).

Vervolgens deelt de Heer de Graaf als bijdrage tot de kennis van het trekken van vlinders mede, dat de Heer Verster van Wulverhorst te Noordwijk hem dezer dagen heeft verhaald, dat hij op 20 Julij l. l. onder genoemde gemeente millioenen witjes had zien trekken, die over zee uit het N. kwamen aanvliegen en landwaarts in zuidelijke rigting voorttogen. Een gevangen, aan spreker vertoond exemplaar was *Pieris Brassicae* L. ♀, eene soort wier rupsen dit jaar, zoo als hem gebleken is, in de maanden Junij en Julij zeer groote schade hebben toegebragt aan het onder Rijnsburg te veld staande koolgewas, zoo zelfs,

dat gedurende eenigen tijd honderde personen gebezigd moesten worden om de planten van deze lastige bezoekers te zuiveren, terwijl op sommige plaatsen het gewas geheel was kaal gevreten en vernield.

Het gesprokene geeft den Heer van Hasselt aanleiding om melding te maken van eenen door hem waargenomen vlindertrek. Hij heeft namelijk in deze maand (Julij) op het Y een' trek van witte kapellen gezien, die in de rigting van Zaandam naar Amsterdam vlogen en bij die gelegenheid opgemerkt, dat 3 vlinders op het water gingen zitten, blijkbaar om uit te rusten, daar zij later weder opvlogen.

Gebrek aan tijd verhindert den Heer Snellen van Vollenhoven om aan de gedane waarnemingen toe te voegen, hetgeen hij heeft opgeteekend gevonden in eene reis van Andersson [1]), waaruit wij echter hier het volgende uittreksel overnemen.

Deel II. bl. 5. Sowohl diesen wie den ganzen folgenden Tag trafen wir (bij Scheppmansdorf niet ver van de Walvischbaai aan de Westkust) Myriaden citron-gelber Schmetterlinge, die uns in so grosser Menge umschwärmten, dass das von ihren Flügeln verursachte Geräusch dem fernen Donner der Wogen glich, die sich am Ufer brachen. Sie kamen immer in der Richtung des Windes, und wenn ganze Schaaren sich auf die Blumen niederliessen, sah es ungefähr so aus, wie wenn das herbstliche Laub fällt und von einem leichten Lüftchen nach allen Seiten hin zerstreut wird.

Deel II. bl. 21. Nachdem wir den grösseren Theil unserer Waaren glücklich abgesetzt hatten, nahmen wir von unserm Wirthe Abschied und zogen nach Rehoboth, das am Wege nach dem Kapland lag. Am Tage nach unserer Abreise fanden wir grosse Mengen Heuschrecken-larven (Gryllus de-

1) Charles J. Andersson, Reisen in Südwest-Afrika bis zum See Ngami in den Jahren 1850 bis 1854. 2 deelen. Leipzig 1857.

vastator, Licht.) die von den Boers gewöhnlich *voetgangers* genannt werden. An einigen Stellen lagen sie mehrere Zoll hoch über einander und wurden zu Tausenden von unserem Wagen und Vieh zerquetscht und verstümmelt. Als die Nacht kam, krochen sie auf die Büsche und das niedrige Gehölz und mancher Zweig wurde durch ihr Gewicht zur Erde gebogen oder ganz umgebrochen. Die Larven waren röthlich mit schwarzen Flecken, und wenn sie von den Sträuchern herabhingen, sahen sie wie Weintrauben aus. Diese Voetgangers werden mit Recht von den Colonisten gefürchtet, um so mehr als nichts im Stande ist, sie aufzuhalten. Man erzählt, das sie stehende Gewässer, selbst den Oranje-fluss auf diese Weise überschreiten, dass die am Amfange des Zuges befindlichen sich in das Wasser stürzen, wo sie ertrinken, aber eine Brücke für die bilden, welche nachkommen. Man legt Feuer auf ihren Weg um sie am Weiterziehen zu hindern; aber ihre Unmasse löscht das Feuer aus. — »Alle menschliche Versuche ihre grosse Anzahl zu vermindern," sagt ein neuerer Schriftsteller, »sind dem Plane zu vergleichen, das Meer auszuschöpfen."

Als wir am folgenden Morgen die Reise fortsetzten, trafen wir die Heuschrecken selbst und zwar in solcher Menge, dass sie buchstäblich die Luft verfinsterten. An einer Stelle hatten sie im Umfang einer Meile nicht ein grünes Plätzchen übrig gelassen. Die Heuschreckenschwärme, die im Verlauf des Tags unsern Weg passirten, mochten jeder für sich genommen mehrere Meilen lang und breit gewesen sein. Der Lärm ihrer Flügel war unglaublich heftig und dem Getöse nicht unähnlich, das durch einen scharfen Windstosz verursacht wird, der durch das Takelwerk eines vor Anker liegenden Schiffes pfeift.

Diesmal trafen wir Hottentotten und Berg-Damaras in grosser Menge, welche eifrig die Heuschrecken sammelten, was auf eine ganz eigenthümliche Weise geschah. Sie trügen erst dürres Brennholz in grossen Haufen zusammen und zün-

deten sie an; wenn nun die Heuschrecken über das Feuer flogen, wurden ihre Flügel versengt und sie fielen hülflos auf die Erde nieder.

De Heer van Hasselt geeft, naar aanleiding van een berigt van den Officier van gezondheid der Marine Losgert, uit Bonaire, verslag omtrent het vergiftig vermogen van de zoogenaamde *Oranje-spin* van Curaçao, met aanwijzing eener zeer fraaije teekening en van een bijzonder groot individu van deze *Latrodectus*-soort. Nadere bijzonderheden zullen in het Tijdschrift worden medegedeeld. — Dezelfde vertoont eene *Scytodes thoracica*, die zonder eenig voedsel in leven is gebleven van 5 April l. l. tot nu toe. Bij eene vorige gelegenheid heeft Spreker een' *Drassus sericeus* vertoond, die het dubbele van dien tijd gevast had. De bijnaam van *jejunus* of *sobrius* aan andere spinnen (*Artamus* en *Philodromus*-soorten) gegeven, is alzoo op deze niet uitsluitend van toepassing. Nog merkt Spreker ten opzigte der *Sc. thoracica* op, dat hij dit spinnetje in dit en het vorige jaar tot driemaal toe in de open lucht tegen een' buitenmuur heeft aangetroffen, terwijl het algemeen bekend staat als slechts binnen's huis op verborgene plaatsen voor te komen. Nog laat de Heer van Hasselt door de vergadering bezigtigen eene *levende* Oost-Indische *schorpioen*, hem door de goedheid van Dr. H. J. Broers geworden. Het is een der kleinere soorten tot de 8-oogigen (*Buthides*) behoorende en het vertoonde individu is zeer onlangs in eene suikerkist uit Indië toevallig herwaarts overgebragt. Spreker had zich voorgesteld de wijze aan te toonen, waarop de schorpioen hare prooi verwondt, doch hij heeft aan dit voornemen geen gevolg kunnen geven omdat het hem gebleken is dat het dier alleen des nachts de hem toegeworpen groote vliegen en andere insekten doodt.

De Heer de Roo van Westmaas vertoont de originele exemplaren van de door hem in het Tijdschrift besproken en afgebeelde *Cabera pusaria*, n. sp. en *rotundaria*, eene hermaphrodiet

van *Tephrosia crepuscularia* regts ♂ en links ♀; eene var. van *Chelonia caia* en eene van *Zerene grossulariata*, 2 exempl. van *Nepticula Prunetorum* Staint. en een fraai exempl. van *Drepanopteryx phalaenoïdes* L., te Velp gevangen. Verder brengt hij ter tafel keurige teekeningen voorstellende de metamorphose van *Acronycta Ligustri*, *Noctua brunnea*, *Carcina fagana*, *Gracilaria syringella*, *Grapholitha penkleriana* W. V, *Chimabacche fagella*, *Dasystoma salicella*, *Sarothripus revayana*, *Platypteryx unguicula*. Van de hier te lande minder gewoon voorkomende soorten zijn door spreker te Velp gevangen: *Lithosia plumbeola* Hb. in Julij, *Phorod. bajularia* bij eiken en beuken in Junij, *Ennomos adrenaria*, *Scod. favillacearia* bij elzen, *Avent. flexularia*, *Eupith. sparsata* bij Dordt in Mei, *Chcs. juniperata* Velp in Junij.

De Heer Brak laat voorwerpen van *Hadena Genistae* en *contigua* rondgaan, voornamelijk om het zeer geringe verschil tusschen de beide soorten te doen opmerken.

De Heer Breukelman spreekt naar aanleiding van Guenée's bijdrage, voorkomende in de Annales de la soc. Entom. de France (3me Trim. 1858), over het verschil van *Bomb. Quercus* en *Callunae* en heeft ter opheldering, zoowel Duitsche als inlandsche exemplaren medegebragt. Eene rups door Spr. op de heide tusschen Roozendaal en Beekhuizen (Prov. Gelderland) gevonden, leverde *Bomb. Callunae* op, terwijl al de inlandsche exemplaren, die hij en de Heer Snellen ter hunner beschikking hadden, tot genoemde soort behoorden en geen enkele tot *B. Quercus*. Spr. houdt het er voor, dat door Rösel en Esper *B. Quercus* (hoewel de eerste de rupsen van *B. Quercus* en *Trifolii* verwisselde) en door Sepp *B. Callunae* is afgebeeld en beschreven. Spr. eindigt met zijn voornemen te kennen te geven om door nader onderzoek uittemaken of de beide Bombyces werkelijk hier te lande voorkomen.

De Heer Snellen vertoont aan de vergadering eenige nog niet in de Bouwstoffen opgenomen, voor onze Fauna nieuwe vlinder-

soorten, door hem op na te melden plaatsen gevangen:

Cerastis ruticilla Esp. 's Gravenhage in Maart.

Apamea Haworthii Curt. In Julij bij Groningen en Harderwijk.

Ennomos fuscantaria Haw. — Wood. fig. 485*a*. — Guen. IX. p. 176. Uit rupsen bij den Haag en Rotterdam gevonden.

Verder deelt de Heer Snellen mede, dat hij een ♂ van *Org. Ericae* Germ. gezien heeft bij den Heer Breukelman, die de rupsen dezer soort gevonden had op heide in Gelderland bij Roozendaal; het bedoelde ♂ was uit een der gevonden rupsen voortgekomen. Ook had Spr. gezien *Acidalia candidaria* Hb. door den Heer Backer te Oosterbeek gevangen.

De Heer van Eyndhoven biedt ter determinatie aan eene doos met ruim 400 soorten van Diptera en ter bezigtiging een bak, waarin zich bevinden *Catoc. promissa*, *Boarm. roboraria*, *Eph. orbicularia*, *Arg. Paphia*, *Lyc. Amyntas* en eenige andere min of meer zeldzame vlinders, door hem in den laatsten tijd gevangen of uit de pop verkregen, o. a. eene *P. Brassicae* ♂ met witte, in plaats van gele tippen aan de onderzijde der bovenvleugels; *Phyllodes Eyndhovii* v. Voll., *Libellula 4-maculata var. B* de Selys enz. Wijders heeft Spr. medegebragt eenige uitmuntende teekeningen door hem vervaardigd van rupsen en poppen, die nog niet of niet goed in Sepp's werk zijn afgebeeld en waaronder men opmerkt de pop van *Lim. Sybilla*, de rups van *Notod. querna* en anderen. Tijdsgebrek verhindert Spr. overeenkomstig zijn voornemen een en ander mede te deelen over zeer kleine Ichneumoniden ten getale van 21 voortgekomen uit 3 eijeren van *Gastr. potatoria* en een dipteron te voorschijn gekomen uit het tonnetje eener worm, die zich ontwikkeld had in het ligchaam eener *Acridium*-soort, den volgenden dag nadat deze sprinkhaan op den Rouwenberg bij Dieren gevangen was. Het voorkomen van dergelijke parasiten in het lijf van een *volmaakt* insekt komt Spr. zeer merkwaardig voor. Slechts eenmaal was hij in de gelegenheid

eene dergelijke waarneming te doen, toen hij uit eene *Tipula*, volmaakt insekt, eene vliegen-larve verkreeg.

De Heer Snellen van Vollenhoven deelt mede dat hij zich sedert eenigen tijd veel moeite had gegeven om een' deugdelijk gestaafden casus van luisziekte (*Phthiriasis*), in ons vaderland waargenomen in zijn *Overzigt der gelede dieren van Nederland* te kunnen aanhalen. Lang waren zijne pogingen vruchteloos gebleven, ofschoon bij honderden voorvallen werden opgenoemd van een ontzettend vermenigvuldigen der kleederluizen op onzindelijke personen. Eindelijk evenwel had hij een' gunstigen uitslag op zijne aanvragen erlangd en aan de welwillendheid van een Doctor in de geneeskunde, die eenige jaren in het Buitengasthuis te Amsterdam had gepractiseerd, had hij de mededeeling te danken van een welgestaafd feit, bij eene dame van zeer beschaafden stand voorgevallen. Spreker treedt eerst in eenige uitwijdingen omtrent de ziekte en leest daarna een gedeelte van den brief van zijnen berigtgever voor, hetgeen wij hier niet herhalen zullen, daar het sedert gedrukt en in het licht verschenen is in de 2e afl. *Gelede dieren* in de *Fauna van Nederland*, uitgegeven wordende bij A. C. Kruseman te Haarlem.

Prof. Mulder verklaart hierop dat hem een ander geval, in Friesland waargenomen, bekend was en belooft uitvoerige aanteekeningen dienaangaande te zullen inzenden, 't welk in dank aangenomen wordt.

De Heer Dr. M. C. Verloren legt uit naam van den Heer Six, die tot zijn leedwezen verhinderd was de vergadering bij te wonen, eenige aanteekeningen over als bijdrage tot de kennis der insekten-fauna van ons vaderland. Uit deze aanteekeningen ontleenen wij de volgende opgave van zeldzame of voor onze Fauna nieuwe dieren, gedurende het jaar 1858—1859 door den Heer Six gevangen en bestemd:

Coleoptera.

Trixaeus dermestoides L. — Elater clavicornis Oliv. — Dermestes adstrictor Fab. Driebergen Julij onder bladeren.

Baridius T album L. Utrecht niet zelden in Junij tusschen vochtig gras.

Hemiptera.

Podops inunctus Fab. In Junij bij Utrecht eén ex.

Ophthalmicus ater Hahn *Wanz.* fig. 49. In Junij bij Driebergen 2 exempl. op zandgrond.

Hydrometra argentata Herr. Schaeff. fig. 932. In April bij de Bilt.

Hymenoptera.

Odynerus minutus F. — Lepel. *Hym.* II. 632. — Saussure *Guêp. Solit.* I p. 207. Een ♂.

Nomada tuberculata Lep. II. 483. Utrecht Julij.

Harpactus tumidus Jur. — Lep. III. p. 82. Driebergen Junij een ♀.

Harpactus rubripes Six nov. spec [1]). Driebergen Junij 1 ex.

Aphidius enervis Nees I. p. 21. Utrecht 1 ex.

Rogas testaceus Nees I. p. 215. Utrecht 2 ex.

Diptera.

Ardoptera irrorata Fall. Eenige voorwerpen in Julij en October bij Driebergen langs water.

---

1) De door den Heer Six als *novae species* opgegeven insecten zullen door hem in een der eerst volgende afleveringen van dit Tijdshrift uitvoerig worden beschreven.

Hyalomyia semicinerea Meig. Een ex. in September in het Drieberger bosch.

Ochtera mantis Latr. Niet zelden in September en October op waterplanten in het Drieberger bosch.

Campsicnemus compeditus Löw. *Neue Beitr.* Berlin 1857 pag. 26.

Campsicn. scambus Fall. en *Campsicn. curvipes* Fall. Nu en dan langs water.

Campsicn. perforatus Six. nov. spec. Eenmaal bij Utrecht in April op eene sloot.

Campsicn. maculipennis Six nov. spec. Op eene beek bij Driebergen.

Dolichopus plumipes Fall. In Julij bij Driebergen langs water.

Hasseltia inermis Six. nov. gen. In Junij te Drieb. eenmaal.

Dioctria atricapilla Meig. Geheel zwart zelfs de vleugels; alleen de oogen zijn zeer schoon purperkleurig bij het levend insekt. Utrecht in Junij 1 ex.

Dioctria annulata Meig. Een paar ex. bij Utrecht in Junij.

Ephydra Rhinoceros Six. nov. spec. Niet zelden tegen een vochtigen muur bij Utrecht

Verlorenia lanceolata Six. nov. gen. Bij Utrecht tusschen gras.

Spinnen.

Epeira dromedaria Walck. II. 126. — Koch. XI. fig. 906-7 — *Ulrichii* Hahn II. p. 159. Verscheidene voorwerpen in het Drieberger bosch in October.

Micryphantes sulcifrons Wider. Walck. II. p. 362. Een ♂ te Driebergen in September.

Micryph. flavomaculatus Koch III. f. 220. Een ♀ te Driebergen in Mei.

Micryph. sanguinolentus Walck. II. p. 326. Een ♀ te Driebergen in September.

Micryph. quaternus Walck II. p. 359. Eenige ♀ bij Driebergen in September.

Macaria fulgens Walck. p. 622. pl. 16 f. 5. — *aurulentus* Koch. VI. f. 499. Een ♂ in Julij bij Driebergen op heidegrond. Het gevangen ex. is zwart met dwarsbanden van zilverwitte schubbetjes.

De Heer M. C. Verloren deelt eenige verdere uitkomsten mede zijner onderzoekingen omtrent ***Papilio Machaon***, vermeld in de vierde en vijfde aflevering van het tweede deel van dit *Tijdschrift.* De kleur en teekening der poppen, in het najaar van het vorige jaar verkregen, verschilden zeer. Vier of vijf varieteiten kon men daarbij onderscheiden, van welke eenigen zeer donker waren geteekend. Er bestond échter volstrekt geen verband tusschen deze donkere teekening der poppen en de zwarte varieteit der rupsen. Wel was de donkerste pop, die spreker verkreeg, juist afkomstig van eene zwarte rups, maar daarentegen waren ook eenige licht gekleurde rupsen in donkere poppen veranderd, terwijl omgekeerd eenige zwarte rupsen lichte poppen hadden opgeleverd; zelfs was de lichtste pop van allen, bijna geheel wit gekleurd, afkomstig van eene zwarte rups. Westwood zegt in zijne *Introduction to the modern classification of Insects*, Vol. II, p. 335, dat Mr. Babington in ***Mag. Nat. Hist.*** N°. 6 heeft vermeld een verschil in de kleur der poppen van de twee seksen van ***Pap. Machaon.*** Spreker heeft dit voor zijne poppen niet bevestigd gevonden. Uit zeer verschillend gekleurden zijn zoowel mannelijke als vrouwelijke vlinders te voorschijn gekomen.

Wat nu de vlinders betreft, deze verschilden wel eenigzins in eene meerdere of mindere uitbreiding van het zwart op de vleugels en der roode vlekken tusschen de zwarte aderen op de onderzijde der ondervleugels, zoodat deze vlekken zelfs geheel kunnen ontbreken; maar er bestond niet het minste verband tusschen deze verscheidenheden en de verschillende kleuring der rupsen. De vroeger beschrevene zwarte varieteit der rupsen bepaalt zich alzoo alleen tot de rups en is zonder invloed op de eigenschappen van pop of vlinder.

De Heer Ver Huell heeft in de vijfde aflevering van het

tweede deel van het Tijdschrift eene afbeelding gegeven eener zwarte varieteit van *Pap. Machaon.* Volgens deze afbeelding verschilt die rups aanmerkelijk van die, welke door spreker als zwarte varieteit is beschreven. De teekening van den Heer Ver Huell stelt eene rups voor, die zoozeer van de gewone afwijkt, dat men daarin naauwelijks eene *Machaon*-rups kan herkennen en haar voor eene afzonderlijke soort zou meenen te moeten houden. De vlinder evenwel verschilt met uitzondering van de geringe grootte, in geen enkel belangrijk opzigt van de gewone vlinders.

De Heer Ver Huell heeft aan Spreker ook de opmerking gemaakt, dat *Pap. Hospiton* van Guenée eene goed te onderscheiden soort is en geene varieteit van *P. Machaon*, zoo als door Spreker in zijn vroeger opstel werd verondersteld. Hij moet erkennen vroeger *P. Hospiton* slechts te hebben gekend uit eene afbeelding van de bovenzijde van den vlinder; maar wil nu gaarne toegeven, dat ofschoon de mogelijkheid van eene varieteit ten dezen opzigte niet volstrekt ontkennende, het hem toch waarschijnlijker toeschijnt, dat het eene werkelijk goed te onderscheiden soort is, en bedankt den Heer Ver Huell alzoo voor zijne teregtwijzing ten dezen opzigte. De zwarte, naar buiten uitgeschulpte rand op de onderzijde der bovenvleugels, welke bij *P. Machaon* geheel regt is, en waaraan door den Heer Ver Huell te regt veel gewigt als onderscheidingsteeken wordt gehecht, heeft spreker bij sommige vlinders, uit zijne poppen te voorschijn gekomen, ook in eene geringe mate aangetroffen. Ofschoon veel minder sterk dan bij *P. Hospiton*, toont dus ook de vleugelrand bij *P. Machaon* eene neiging tot die uitschulping aan, welke onder gunstige omstandigheden zeer veel sterker zou kunnen te voorschijn treden en *P. Machaon* meer tot *Hospiton* doen naderen. Het zelfde geldt omtrent de kortere, meer naar buiten gerigte staart aan de ondervleugels bij *P. Hospiton.*

De in het voorjaar uit zijne poppen uitgekomene vlinders, hebben Spreker ook nog het merkwaardige verschijnsel opge-

leverd, dat de wijfjes in den regel iets vroeger zijn uitgekomen dan de mannetjes. Omtrent *Psyche nitidella* heeft hij reeds vroeger hetzelfde verschijnsel vermeld, des te merkwaardiger omdat bij die insekten, bij welke een verschil in den tijd van het uitkomen tusschen de mannelijke en vrouwelijke voorwerpen plaats heeft, en hetgeen bij zeer vele soorten uit verschillende orden het geval is, de mannetjes eerder te voorschijn komen dan de wijfjes. Dat dit laatste onder anderen bij *Sphinx Ligustri* en bij *Tachina glabrata* Ratzb. geregeld het geval is, werd vroeger ten duidelijkste bewezen, en voor andere Insektensoorten is het ook meermalen door andere schrijvers aangegeven. Des te aangenamer is het alzoo een nieuw bewijs te kunnen leveren voor het minder bekende, tegenovergestelde geval, aantoonende hoe bepaalde eigendommelijkheden aan bepaalde soorten eigen zijn [1]).

Ten laatste vermeld spreker nog het groote verschil in de verhouding van het aantal mannetjes tot dat der wijfjes. Tegen 11 mannelijke vlinders zijn bij hem slechts 6 vrouwelijke uit de poppen te voorschijn gekomen.

In de tweede plaats vertoont de Heer Verloren eene zwamsoort, bewoond door kleine rupsjes, van welken reeds eenigen de vlinders hadden geleverd [2]).

Dezelfde spreker deelde vervolgens nog nieuwe waarnemingen mede omtrent het geven van geluid door de rups van *Acherontia Atropos*. Reeds vroeger heeft hij daaromtrent eene waarneming vermeld, ook van de pop, en aangegeven, dat reeds Scopoli en onlangs ook Paris het geluid evenzeer bij de rups hadden waargenomen [3]). Daar spreker het toen zeer zwak bij slechts ééne rups had waargenomen, verheugt hij zich het geluidvoortbrengend vermogen van de Atropos-rup-

---

1) Men vergelijke hieromtrent *Handelingen der Nederl. Entom. Vereeniging* D. I. St. I., pag. 19, 23 en 24.

2) Ik heb deze diertjes bestemd als: *Finae inflmella* v. Heyd.

3) *Handel. der Nederl. Entomol. Vereenig.* Dl. I. St. I. p. 2.

sen op nieuw ten stelligste te kunnen bevestigen. Wanneer men deze rupsen door aanraking zeer verontrust, dan buigen zij het voorste gedeelte van het ligchaam eenigzins naar achteren om, zich vasthoudende met de achterste paren pooten, en slaan het voorste gedeelte van het ligchaam met groot geweld zijdelings heen en weder, zoodanig dat de bladsteel, op welke zij geplaatst zijn, mede in hevige beweging geraakt. Zij schijnen dan tevens het piepende of krakende geluid voort te brengen, hetgeen men echter niet kan onderscheiden van wege het vergezellende geruisch door de hevige beweging voortgebragt. Onmiddelijk nadat zij wederom tot rust zijn gekomen hoort men dan veelal het piepende geluid nog eenige malen zeer goed. Bij eene eerste rups, geloofde Spreker op deze wijze het eigenaardige geluid te hebben vernomen; maar toch nog niet zoo duidelijk, dat hij meende er volkomen zeker van te zijn. Een paar dagen later verkreeg hij eene tweede rups, welke bij eene sterke aanraking en verontrusting zoo zeer in beweging geraakte, dat zij van den steel, waarop zij zat, afviel op den grond en daar met groot geweld voortging heen en weder te slaan, hetgeen nu, daar zij met de pooten niet meer bevestigd was, bestond in eene halfkringvormige, zijdelingsche ombuiging van het ligchaam, beurtelings ter regter en ter linkerzijde. Onmiddelijk na het ophouden dezer beweging was het piepende geluid zoo duidelijk, dat bij Spreker niet de minste twijfel meer overblijft, of de rups bezit het geluidsvermogen evenzeer als de vlinder.

Wel is het geluid bij de rups veel zwakker en eenigzins van een anderen toon, dan bij den vlinder, maar men kan er toch zeer wel het geluid van den vlinder in herkennen. Het geluidsvermogen schijnt bij verschillende rupsen in sterkte en vaardigheid zeer te verschillen, zoodat men zelfs bij vele rupsen te vergeefs pogingen aanwendt, om het voort te doen brengen. In nog sterker mate schijnt dit voor de poppen te gelden; maar toch kan Spreker zich nog zeer wel herinneren, het

het vroeger bij een paar poppen ten duidelijkste te hebben gehoord.

Op welke wijze dit geluid wordt voortgebragt, schijnt Spreker nog zeer raadselachtig. Hij meent, dat alle tot hiertoe gegevene verklaringen onvoldoende zijn, en vruchteloos heeft hij getracht eenigzins op het spoor eener juiste oplossing te komen. De gedane waarnemingen intusschen bewijzen weder, dat men de verklaring niet moet zoeken in een orgaan alleen den vlinder eigen.

Naar aanleiding dezer mededeeling zegt de Heer De Roo van Westmaas, dat hij eene rups heeft gehad, bij welke het geluid zoo sterk was, dat men het op een aanmerkelijken afstand in het vertrek zeer duidelijk kon hooren.

En hiermede werden de wetenschappelijke mededeelingen en tevens de vergadering gesloten. Den volgenden dag maakten eenige leden eene entomologische excursie in de omstreken van Roozendaal, terwijl anderen aan Wolfhezen de voorkeur gaven. Wij gelooven reeds nu te kunnen zeggen, dat beide togten niet zonder vrucht zijn geweest voor de kennis onzer inlandsche dieren.

Dordrecht, *September* 1859. H. W. DE GRAAF.

LIJST DER LEDEN

VAN DE

NEDERLANDSCHE ENTOMOLOGISCHE VEREENIGING,

op 30 *Julij* 1859,

MET OPGAVE VAN HET JAAR HUNNER TOETREDING.

Eere Lid.

De Heer C. F. Westerman, Directeur van het Koninklijk Zoologisch Genootschap *Natura Artis Magistra*. 1858.

Corresponderende Leden.

De Heer Th. Lacordaire, *Hoogleeraar aan de Hoogeschool* te *Luik*. 1853.

» » C. Wesmael, *Hoogleeraar aan de Hoogeschool* te *Brussel*. 1853.

» » Arn. Förster, *Hoofdleeraar aan de hoogere Burgerschool* te *Aken*. 1853.

» » Emil vom Bruck, te *Crefeld*. 1853.

Gewone Leden.

1845—46.

Dr. J. G. H. Rombouts, te *Amsterdam*.

F. M. van der Wulp, te *'s Gravenhage*.

Dr. M. C. Verloren, te *Utrecht.*
J. Backer Sr., te *Oosterbeek.*
J. W. Lodeesen, te *Amsterdam.*
Dr. V. H. Huurkamp van der Vinne, te *Haarlem.*
Dr. J. R. E. van Laer, te *Utrecht.*
Th. J. van Campen, te *Amsterdam.*
Dr. P. H. J. Wellenbergh, te *Utrecht.*
Mr. H Verloren, te *Amersfoort.*
A. J. van Eyndhoven, te *Zutphen.*
Mr. S. C. Snellen van Vollenhoven, te *Leiden.*
R. A. J. Baron van Ittersum te Brummen.
J. M. Smit, te *Amsterdam.*
W. O. Kerkhoven, te *Amsterdam.*

1846—47.

Jhr. J. C. Martens, te *Utrecht.*
Prof. J. van der Hoeven, te *Leiden.*

1847—48.

Q. Willemsen, te *Zutphen.*

1849—50.

J. J. van Voorst, *te Amsterdam.*
Q. M. R. Ver-Huell, te *Arnhem.*

1851—52.

R. T. Maitland, te *Amsterdam.*
P. C. T. Snellen, te *Rotterdam.*
Dr. J. A. Herklots, te *Leiden.*
Dr. M. Imans, te *Utrecht.*
B. A. J. van Geuns, te *Utrecht.*

1852—53.

G. M. de Graaf, te *Leiden.*
Mr. H. W. de Graaf, te *Dordrecht.*
N. H. de Graaf, te *Leiden.*
Dr. L. A. J. Burgersdijk, te *Breda.*
J. W. van Lansberge, te *St. Petersburg.*
G. A. Six, te *Utrecht.*
Dr. W. Berlin, te *Amsterdam.*

1853—54.

Prof. Cl. Mulder, te *Groningen.*
Mr. J. P. van Wickevoort Crommelin, te *Zandpoort bij Haarlem.*

1854—55.

Corn. Sepp, te *Amsterdam.*
C. de Gavere, te *Groningen.*

1855—56.

C. W. Sneither, te *Groningen.*
A. A. van Bemmelen, te *Leiden.*
Mr. E. A. de Roo van Westmaas, te *Velp.*
M. Breukelman, te *Rotterdam.*
Dr. C. G. R. Ontijd, bij *Brummen.*

1856—57.

Mr. J. H. Albarda, te *Leeuwarden.*
Mr. W. Albarda, te *Groningen.*
A. P. H. Kuipers, te *Leeuwarden.*
Dr. A. W. M. van Hasselt, te *Utrecht.*

1857—58,

Dr. J. Wttewaall, te *Voorst.*
J. W. Schubärt, te *Utrecht.*
W. K. Grothe, te *Zeist.*
H. J. D. W. Dikkers, te *Delden* (Overijssel).

1858—59.

C. J. Tengbergen, te *Amsterdam.*
J. C. J. de Jongheere, te *Dordrecht.*
J. Backer Jr., te *Oosterbeek.*
C. Brak, te *Amsterdam.*
W. Buurman Jr., te *Apeldoorn*, Student aan de landhk. school te *Groningen.*

VERVOLGLIJST DER BOEKEN,

TOEBEHOORENDE AAN DE

NEDERLANDSCHE ENTOMOLOGISCHE VEREENIGING.

TIJDSCHRIFTEN.

Annales de la Société Entomologique de France. 3me Série; Tome VI; 1—4 Trimestre. Paris 1858—59.

The Transactions of the Entomological Society of London. New Series. Vol. IV, part. 8—9. London 1858.

Entomologische Zeitung, herausgegeben von dem Entomol. Vereine zu Stettin. Jahrg. XIX. Stettin 1858. *Van den Heer C. A. Dohrn, President van genoemd Verein in ruil ontvangen tegen het Tijdschrift..*

Berliner Entomologische Zeitschrift, herausgegeben von dem Entomologischen Vereine in Berlin. 3er Jahrgang, erstes Vierteljahrsheft. Berlin 1859.

Wiener Entomologische Monatschrift. Band II. en III. Wien. 1858, 1859.

Bericht über die wissenschaftlichen Leistungen im Gebiete der Entomologie, während des Jahres 1857, von Dr. Gerstäcker in Berlin. Berlin 1858.

Linnaea entomologica. Zeitschrift herausgegeben von dem Entomol. Vereine zu Stettin. Band XIII. Leipzig 1859.

Tijdschrift voor Entomologie, uitgegeven door de Nederlandsche Entomologische Vereeniging. Dl. I, aflev. 6. Dl. II, aflev. 1—5. 's Gravenhage en Leiden 1858, 1859.

Correspondenz-Blatt des Zool.-mineralogischen Vereines in Regensburg. Jahrg. XII. Regensburg 1858. *In ruil tegen het Tijdschrift.*

Werken van verschillenden en van gemengden inhoud over insekten in het algemeen of over meerdere orden daarvan handelende.

First and second Report on the noxious, beneficial and other Insects of the State of New-York. Albany 1856. *In ruil tegen het Tijdschrift.*

Kongliga Svenska Fregatten Eugenies resa omkring jorden einder Pefäl af C. A. Virgin. Voyage de la Frégate Royale Suédoise Eugenie. Insekten I. Stockholm 1858. *Van de Académie Royale des Sciences de Stockholm in ruil tege het Tijdschrift.*

Snellen van Vollenhoven (Mr. S. C.), Natuurlijke historie van Nederland. De Dieren van Nederland. Overzigt der gelede dieren. Afl. I. Haarlem 1859. *Geschenk van den Schrijver.*

Werken over Insecta Lepidoptera handelende.

Sepp (J. C.), Beschouwing der wonderen Gods in de minstgeachte schepselen of Nederl. Insecten. Dl. VIII. Afl. 27—36.

Stainton (H. F.), The natural History of the Tineina. Vol. III. London 1858.

A Catalogue of the Lepidopterous Insects in the Museum of the Hon. East-India Company by Thomas Horsfield. Vol. I. London 1857. *In ruil tegen het Tijdschrift.*

de Graaf (H. W.), Over rupsen-nesten en de Wet van Ventôse. *Overgedrukt uit het jaarboekje van het Kon. Zool. Genootschap Natura Artis Magistra van het jaar* 1859.

Guérin Méneville et Eug. Robert, Guide de l'éleveur de vers a soie. *Geschenk van Mr. S. C. Snellen van Vollenhoven.*

Werken over Insecta Coleoptera handelende.

Catalogue of the described Coleoptera of the United States by Friedrich Ernst Melsheimer, revised by S. S. Haldeman and J. L. le Conte. Washington 1853. *In ruil tegen het Tijdschrift.*

Werken over Insecta Neuroptera handelende.

Mulder (Prof. Cl), Bijdrage tot de kennis van den Veenmol. *Overgedrukt uit Verslagen en Mededeelingen der Koninkl. Akademie van Wetenschappen, Afdeeling Natuurkunde*, Dl. VIII. p. 102.

Werken over Insecta Diptera handelende.

Osten Sacken (R.), Catalogue of the described Diptera of North America. Washington 1858. *In ruil tegen het Tijdschrift.*

Varia.

Verslagen en Mededeelingen der Kon. Akademie van Wetenschappen. Afd. Natuurkunde, Dl. VIII en IX Stuk 1—2. Amsterdam 1858 en 59. *In ruil tegen het Tijdschrift.*

Bulletin des séances de la Classe des Sciences de l'Académie Royale des Sciences, des Lettres et des Beaux-arts de Belgique Année 1858, Bruxelles 1859.

Annuaire de l'Académie Royale des Sciences, des Lettres et des Beaux-arts de Belgique. 25me année. Bruxelles 1859. *Beide werken in ruil tegen het Tijdschrift.*

Siebenter Bericht der Oberhessischen Gesellschaft für Natur- und Heilkunde. Giessen 1859. *Geschenk.*

Rapport van de Commissie voor de internationale ruiling van voorwerpen van Wetenschap en Kunst, over 1858.

Report of the Commissioner of Patents for the Year 1854—1856 Agriculture. Washington 1855—57.

Annual Report of the board of Regents of the Smithsonian Institution, showing the operations, expenditures and conditions of the Institution for the year 1856. Washington 1857. *Beide laastgenoemde werken in ruil tegen het Tijdschrift.*

Verslag door Burgemeester en Wethouders gedaan aan den Gemeenteraad van Leyden, over 1858. Leyden 1859.

Mededeelingen en Berigten van het Hoofdbestuur en van de Afdeelingen der Hollandsche Maatschappij van Landbouw. 1858 en 1859 N°. 1.

BEMMELEN (A. A. VAN), Over den Gorilla. *Overgedrukt uit het Jaarboekje van het Kon. Zool. Genootschap Natura Artis Magistra van het jaar* 1859.